

Kokkolan koulujen työrauhaohjeistus

Kasvatuksellisten toimien, kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien suunnitelma

Opetuspalvelut
tammikuu 2026

Opetus- ja kasvatustoiminta hyväksynyt 20.5.2026 § 41/2026

Sisällysluettelo

	Kasvatuksellisten toimien, kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien suunnitelma	1
1	Koulurauhaa kaikille	3
1.1	Suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet	3
1.2	Lainsäädäntö	3
1.3	Oppilaan ja opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet	4
1.4	Suhde järjestyssääntöihin	4
1.5	Suunnitelmasta tiedottaminen ja seuranta	4
2	Menettelytavat	5
2.1	Kasvatuskeskustelu (POL)	5
2.2	Siivousvelvoite (POL)	5
2.3	Kotitehtävien teettäminen (POL)	6
2.4	Jälki-istunto (POL)	6
2.5	Kirjallinen varoitus (POL, LL)	7
2.6	Määräaikainen erottaminen (POL, LL)	7
2.7	Oppilaan tai opiskelijan määrääminen poistumaan (POL, LL)	7
2.8	Oppilaan tai opiskelijan poistaminen luokasta tai tilasta (POL, LL)	8
2.9	Opetukseen osallistumisen epäminen (POL, LL)	8
2.10	Esineiden tai aineiden haltuunotto (POL, LL)	9
2.11	Tavaroiden tarkastaminen (POL, LL)	9
3	Kasvatuskeskustelujen ja kurinpitokeinojen käyttäminen eri tilanteissa	11
3.1	Kasvatuksellisten ja kurinpidollisten toimien käytön periaatteet	11
3.2	Esimerkkejä teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä perusopetuksen koulussa ja niistä määrättävistä seuraamuksista	11
3.2.1	Paikalliset tarkennukset erilaisista teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä ja niistä määrättävistä seuraamuksista vuosiluokilla 7-9	11
4	Lähteet	12
5	Liitteet	12

1 Koulurauhaa kaikille

1.1 Suunnitelman tarkoitus ja tavoitteet

Kaikilla koulun ja oppilaitoksen yhteisön jäsenillä on oikeus turvalliseen koulu- ja opiskelupäivään (POL 29 §, LL 40 §). Tämän suunnitelman tarkoituksena on turvata koulun ja oppilaitoksen työrauha, sisäinen järjestys, opiskelun esteetön sujuminen sekä koulun ja koulumatkojen turvallisuus. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että kasvatuksellisia ja kurinpidollisia toimia sekä turvaamistoimenpiteitä käytetään koulussa ja oppilaitoksessa yhdenmukaisesti ja oikeudenmukaisesti.

Toimien käytön tulee perustua asiallisiin, yleisesti hyväksyttäviin ja objektiivisiin syihin. Samanlaisista teoista määrätään lähtökohtaisesti samanlainen seuraamus riippumatta tekijästä, kuitenkin huomioiden tapauskohtainen harkinta sekä oppilaan ikä, kehitystaso ja tekojen toistuvuus. Seuraamusten tulee olla oikeassa suhteessa oppilaan tekoon, eikä niitä saa käyttää kostamis- tai loukkaamistarkoituksessa.

Suunnitelmaa sovelletaan koko sen ajan, kun oppilas tai opiskelija osallistuu opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen tai muuhun koulun tai oppilaitoksen toimintaan, myös koulun tai oppilaitoksen ulkopuolisissa tilaisuuksissa, kuten retkillä ja leirikouluissa.

1.2 Lainsäädäntö

Kasvatuksellisista ja kurinpidollisista toimista, turvaamistoimenpiteistä sekä suunnitelmasta säädetään perusopetuslain 29 ja 35 a–36 i §:ssä ja lukiolain 40–47 §:ssä.

Perusopetuslain mukaan:

- Kasvatuksellisia toimia ovat kasvatuskeskustelu ja siivousvelvoite.
- Kurinpidollisia toimia ovat kotitehtävien teettäminen koulupäivän jälkeen, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määräaikainen erottaminen.
- Turvaamistoimenpiteitä ovat oppilaan määrääminen poistumaan, luokasta ja tilasta poistaminen, opetukseen osallistumisen epääminen, esineiden ja aineiden haltuunotto sekä tavaroiden tarkastaminen.

Lukiolain mukaisia kurinpito- ja turvaamistoimia ovat kirjallinen varoitus, määräaikainen erottaminen, oppilaan määrääminen poistumaan, luokasta ja tilasta poistaminen, opetukseen osallistumisen epääminen, esineiden ja aineiden haltuunotto sekä tavaroiden tarkastaminen (LL 41–47 §).

Kasvatuksellisten ja kurinpidollisten toimien tarkoituksena on puuttua epätoivottuun käyttäytymiseen ja edistää sen päättymistä sekä ennaltaehkäistä vastaavaa toimintaa. Turvaamistoimenpiteillä varmistetaan oppilaiden ja opiskelijoiden turvallisuus ja opetuksen esteetön sujuminen, ja niitä voidaan käyttää joko yhdessä tai erillään muista seuraamuksista.

1.3 Oppilaan ja opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Oppilaalla ja opiskelijalla on oikeus:

- turvalliseen opiskeluympäristöön
- tulla kohdelluksi tasapuolisesti ja yhdenvertaisesti
- opetukseen

Oppilaalla ja opiskelijalla on velvollisuus:

- suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyä asiallisesti
- osallistua opetukseen, ellei hänellä ole lupaa poissaoloon
- toimia kiusaamatta tai syrjimättä muita ja välttää sellaista toimintaa, joka vaarantaa muiden turvallisuutta tai terveyttä.

1.4 Suhde järjestyssääntöihin

Kasvatuksellisia ja kurinpidollisia toimia käytettäessä otetaan huomioon koulun tai oppilaitoksen järjestyssäännöt. Toimia voidaan antaa vain koulu- tai opiskelupäivän aikana tai koulun/oppilaitoksen toiminnassa tapahtuneesta opetuksen häiritsemisestä, järjestyksen rikkomisesta tai vilpillisestä menettelystä - ei oppilaan tai opiskelijan vapaa-ajalla, kuten koulumatkalla sattuneista tapahtumista.

Järjestyssääntöihin kirjattujen suositusten laiminlyönti ei voi johtaa kasvatukselliseen tai kurinpidolliseen toimeen. Näistä voidaan kuitenkin keskustella oppilaan tai opiskelijan kanssa ja tarvittaessa olla yhteydessä huoltajiin. Seuraamuksia voidaan antaa vain selkeiden, ehdottomien määräysten rikkomisesta.

1.5 Suunnitelmasta tiedottaminen ja seuranta

Suunnitelmasta, järjestyssäännöistä ja laissa säädetyistä kasvatuksellisista ja kurinpidollisesti toimista sekä turvaamistoimenpiteistä tiedotetaan koulun tai oppilaitoksen henkilökuntaa, oppilaita ja huoltajia. Uusi henkilökunta perehdytetään ja suunnitelma käydään lukuvuoden alussa läpi henkilökunnan kanssa. Huoltajien kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä kasvatuksellisia ja kurinpidollisia toimia määrättäessä. Koulu tai oppilaitos tekee yhteistyötä myös eri viranomaistahojen kuten opiskeluhuoltopalvelujen, lastensuojelun, sosiaalihuollon, nuorisotyön ja poliisin kanssa.

Koulu- tai oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä seuraa kasvatuksellisten toimien, kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien käyttämistä ja niihin liittyviä menettelytapoja koskevan suunnitelman toteutumista ja vaikuttavuutta koulussa. Lisäksi opetuksen järjestäjä seuraa perusopetuksen kasvatuksellisten ja kurinpidollisten toimien sekä turvaamistoimenpiteiden käyttöä ja niiden kehittymistä lukuvuosittain lukuvuosisuunnitelmien arvioinnin yhteydessä.

2 Menettelytavat

2.1 Kasvatuskeskustelu (POL)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muutoin rikkoo koulun järjestystä, menettelee vilpillisesti tai kohtelee muita oppilaita tai koulun henkilökuntaa epäkunnioittavasti tai heidän ihmisarvoaan loukkaavasti, voidaan ensisijaisena toimenpiteenä määrätä osallistumaan yhteensä enintään kaksi tuntia kestävään kasvatuskeskusteluun (POL 35a §).

- Ensisijainen keino puuttua oppilaan epäasialliseen ja häiritsevään käyttäytymiseen.
- Voidaan järjestää kerralla tai useammassa osassa koulupäivän aikana tai sen ulkopuolella.
- Yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti oppilaan kanssa.
- Tarvittaessa selvitetään laajemmin käyttäytymisen syyt ja seuraukset sekä keinot koulussa käyttäytymisen ja oppilaan hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Määrää opettaja tai rehtori.
- Kasvatuskeskustelun pitäjä kirjaa Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Ilmoitetaan huoltajille.
- Huoltajalle varataan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun tai osaan siitä, jos se katsotaan tarpeelliseksi.

2.2 Siivousvelvoite (POL)

Oppilas voidaan määrätä puhdistamaan tai uudelleen järjestämään tahallaan tai huolimattomuuttaan likaamansa tai epäjärjestykseen saattamansa koulun omaisuuden tai tilan (POL 35.4 §).

- Määrää opettaja tai rehtori.
- Kirjattava Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Tehtävät suoritettava valvotusti.
- Tehtävä ei saa muodostua oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle vaaralliseksi tai liian raskaaksi.
- Tehtävän suorittaminen saa kestää enintään kaksi tuntia.
- Tehtävää ei saa suorittaa opetuksen aikana.
- Ilmoitettava huoltajille, jos tehtävä suoritetaan työpäivän ulkopuolella.
- Tehtävän suorittaminen otetaan huomioon päätettäessä mahdollisista kurinpidollisista toimenpiteistä.

2.3 Kotitehtävien teettäminen (POL)

Kotitehtävänsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä enintään tunniksi kerrallaan valvonnan alaisena suorittamaan tehtäviään (POL 36.4 §).

- Määrää opettaja.
- Kirjataan Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Ilmoitetaan huoltajille.
- Koulukyyditys järjestettävä tarvittaessa.
- Kyseessä ei ole jälki-istunto.

2.4 Jälki-istunto (POL)

Oppilas, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo koulun järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan määrätä jälki-istuntoon enintään kahdeksi tunniksi (POL 36.1 §). Jälki-istunnossa voidaan teettää kirjallisia tai suullisia tehtäviä, harjoituksia tai tehtäviä, joiden tulee olla kasvatusta, opetusta ja kehitystä tukevia, oikeassa suhteessa oppilaan tekoon tai laiminlyöntiin sekä ikä ja kehitystaso huomioon ottaen oppilaalle sopivia. Oppilas voidaan myös velvoittaa istumaan hiljaa jälki-istunnon ajan (POL 36.3 §). Jälki-istuntoa ei voida järjestää siten, että oppilas joutuisi sen seurauksena jäämään pois opetussuunnitelman tai muun koulun toimintaa koskevan suunnitelman mukaisesta opetuksesta (POL36.3 §).

- Määrää oppilaan opettaja (POA 18 §), kun ensin on käyty kasvatust keskustelu, joka ei ole vaikuttanut myönteisesti.
- Yksilöidään toimenpiteeseen johtanut teko tai laiminlyönti oppilaan kanssa.
- Jälki-istunnon määrääjä kirjaa Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Kuultava oppilasta (varattava tilaisuus tulla kuulluksi, kirjallisesti tai muuten todistettavasti) ja hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Ilmoitetaan huoltajille.
- Jälki-istunnossa tulee olla valvonta.
- Toimeenpano mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen.
- Koulukuljetus järjestettävä tarvittaessa.
- Tarvittava opiskeluhoito järjestettävä.
- Jos oppilas ei saavu jälki-istuntoon tai poistuu sieltä:
 - Suorittamatta jääminen kirjataan.
 - Huoltajalle ilmoitetaan.
 - Oppilasta kuullaan tilanteesta.
- Jos oppilas jättää toistuvasti jälki-istunnot suorittamatta:
 - Kootaan monialainen asiantuntijaryhmä ja kutsutaan huoltajat yhteiseen palaveriin.
 - Tarvittaessa annetaan kirjallinen varoitus.

2.5 Kirjallinen varoitus (POL, LL)

Oppilaalle tai opiskelijalle, joka häiritsee opetusta tai muuten rikkoo järjestystä taikka menettelee vilpillisesti, voidaan antaa kirjallinen varoitus (POL 36.2 §, LL 41 §).

- Varoitus annetaan, kun oppilaalla tai opiskelijalla on useampi rangaistus, jotka eivät ole tehonneet tai häirintä, rike tai menettely on ollut poikkeuksellisen vakava.
- Yksilöittävä teko tai laiminlyönti.
- Kuultava oppilasta tai opiskelijaa.
- Hankittava muu tarpeellinen selvitys.
- Annettava huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi.
- Rehtori laatii kirjallisen päätöksen valitusosoituksineen Primuksessa tai Wilmassa.
- Oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhoito.

2.6 Määräaikainen erottaminen (POL, LL)

Jos rikkomus on vakava tai jos oppilas jatkaa epäasiallista käyttäytymistä jälki-istunnon tai kirjallisen varoituksen saatuaan, oppilas voidaan erottaa enintään kolmeksi kuukaudeksi (POL 36 §). Perusopetuksen oppilaalle tulee järjestää opetus, joka estää määrääjäksi erotetun oppilaan jäämisen jälkeen luokkansa edistymisestä. Erotetulle oppilaalle laaditaan opetussuunnitelmaan perustuva henkilökohtainen suunnitelma (POL 36.a §).

Jos rikkomus on vakava tai jos opiskelija jatkaa epäasiallista käyttäytymistä kirjallisen varoituksen saatuaan, hänet voidaan erottaa oppilaitoksesta määrääjäksi, enintään yhdeksi vuodeksi (LL 41 §).

- Kuultava oppilasta tai opiskelijaa.
- Ennen päätöksen tekemistä varattava huoltajalle tilaisuus tulla kuulluksi.
- Päätöksen tekee monijäseninen toimielin (lautakunnan jaos). Päätökseen liitetään valitusosoitus.
- Oppivelvollisen lapsen koulusta erottamista käsiteltäessä sosiaalihuollon vastaavan toimielimen edustuksesta säädetään lastensuojelulaissa (24.2 §).
- Koulun rehtori antaa liitteenä olevalla lomakkeella kirjallisen selvityksen, johon yksilöidään teko tai laiminlyönti, oppilaan tai opiskelijan kuuleminen, tarpeellinen selvitys ja huoltajien kuuleminen.
- Oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhoito.

2.7 Oppilaan tai opiskelijan määrääminen poistumaan (POL, LL)

Opetusta häiritsevä oppilas tai opiskelija voidaan määrätä poistumaan luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta oppitunnin jäljellä olevaksi ajaksi taikka koulun tilaisuudesta (POL 36.b §, LL 41.2 §).

- Opettaja määrää luokasta poistettaessa ja opettaja tai rehtori koulun tilaisuudesta poistettaessa.

- Oppilaan poistanut kirjaa Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Perusopetuksessa järjestettävä riittävä valvonta oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.
- Oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhuolto.
- Ilmoitettava huoltajille.
- Edellyttää perusteen, ei voida määrätä ennakoivasti.

2.8 Oppilaan tai opiskelijan poistaminen luokasta tai tilasta (POL, LL)

Oppilas tai opiskelija, joka ei noudata suullista määräystä poistua, voidaan poistaa luokahuoneesta, muuta opetustilasta tai koulun tilaisuudesta (POL 36.b §, LL 43 §). Oppilas tai opiskelija voidaan poistaa myös koulun alueelta, jos hän ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäämisestä. Poistamisessa voidaan käyttää välttämättömiä voimakeinoja poistettavan ikä, tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus huomioiden.

- Voimakeinoja käyttäneen tehtävä kirjallinen selvitys opetus- ja kasvatusjohtajalle liitteenä olevalla lomakkeella.
- Voimakäytön välineitä ei saa käyttää.
- Opettaja tai rehtori toimii yhdessä tai erikseen.
- Kirjataan Wilmaan.
- Perusopetuksessa järjestettävä riittävä valvonta oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.
- Oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhuolto.
- Ilmoitettava huoltajille.

2.9 Opetukseen osallistumisen epääminen (POL, LL)

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan tai työntekijän turvallisuus kärsii väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti (POL 36.c §).

Opiskelijan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään kolmen työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen opiskelijan tai työntekijän turvallisuus kärsii väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti (LL 41 §).

- Rehtori määrää.
- Kirjattava Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Perusopetuksessa järjestettävä riittävä valvonta oppilaan ikä ja kehitystaso huomioon ottaen.
- Huoltajille ilmoitettava ja tarvittaessa lastensuojeluun.
- Oppilaalle tai opiskelijalle on järjestettävä tarvittava opiskeluhuolto.

2.10 Esineiden tai aineiden haltuunotto (POL, LL)

Perusopetuksen rehtorilla tai opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa oppilaalta 29 §n 2 tai 4 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine tai sellainen esine tai aine, jolla oppilas häiritsee opetusta tai oppimista (POL 36.d §).

Lukion rehtorilla ja opettajalla on yhdessä tai erikseen oikeus työpäivän aikana ottaa haltuunsa opiskelijalta 40 §:n 2 momentissa tarkoitettu kielletty esine tai aine (LL 45 §).

- Rehtorilla tai opettajalla on oikeus käyttää voimakeinoja ottaessaan haltuun oppilaan tai opiskelijan omaa tai muiden turvallisuutta vaarantavia tai opetusta häiritseviä esineitä tai aineita.
- Voimakeinoja käytettäessä tulee ottaa huomioon oppilaan tai opiskelijan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarvio.
- Voimakeinoja käyttäneen tehtävä kirjallinen selvitys opetus- ja kasvatusjohtajalle liitteenä olevalla lomakkeella.
- Voimankäytön välineitä ei haltuun otossa saa käyttää.
- Ilmoitettava huoltajille.
- Haltuun otettuun esineeseen tai aineeseen tulee merkitä oppilaan nimi, haltuunoton päivämäärä ja haltuunottaja.
- Kirjattava Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta. Toimenpiteiden käyttö tulee kouluissa suunnitella ja ohjeistaa.
- Haltuun otettu esine tai aine luovutetaan oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine luovutetaan oppilaalle työpäivän päättyessä.
- Oppilaalta haltuun otettu tupakkatuote, alkoholi, teräase tai muu vaarallinen esine tai aine luovutetaan huoltajalle mahdollisimman pian.
- Vaaralliset esineet ja aineet, joita huoltajalla ei ole oikeutta pitää hallussa, luovutetaan poliisille. Huumeet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet luovutetaan aina välittömästi poliisille.
- Ennen luovuttamista esine tai aine säilytetään lukitussa tilassa.
- Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa nouda esinettä tai ainetta, se hävitetään.
- Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen kirjataan.

2.11 Tavaroiden tarkastaminen (POL, LL)

Perusopetuksen koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 29 §:n 2 momentissa tarkoitettua kiellettyä esinettä tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta

kieltäytyä niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole (POL 36.e §). Koulun henkilöstöllä ei ole oikeutta tarkastaa oppilaan tavaroita vain tupakka- tai nikotiinituotteiden löytämiseksi.

Lukion opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa opiskelijan mukana olevat tavarat, opiskelijan hallinnassa olevat oppilaitoksen säilytystilat sekä päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen 40 §:n 2 momentissa tarkoitettun esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos on ilmeistä, että opiskelijan hallussa on tällaisia esineitä tai aineita ja opiskelija pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole (LL 46 §).

- Käytetään silloin, kun on syytä olettaa, että turvallisuus on vaarantunut.
- Ennen tarkastusta oppilaalle tai opiskelijalle on ilmoitettava tarkastuksen syy.
- Tarkastajan tulee olla tarkastettavan kanssa samaa sukupuolta.
- Toisen täysi-ikäisen koulun henkilökuntaan kuuluvan tulee olla läsnä tarkastuksessa. Oppilaan pyynnöstä tarkastuksessa tulee olla läsnä hänen valitsemansa koulun henkilökuntaan kuuluva, jos tämä on saapuvilla. Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.
- Haltuunotto ja tavaroiden tarkastus on toteutettava mahdollisimman turvallisesti.
- Toimenpiteillä ei saa puuttua oppilaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja yksityisyyteen enempää kuin on välttämätöntä opiskelurauhan ja turvallisuuden varmistamiseksi. Esineiden ja aineiden haltuun ottamisessa ja oppilaan tarkastuksessa on noudatettava olosuhteiden edellyttämää hienotunteisuutta.
- Mahdollisia voimakeinoja käyttäneen tehtävä kirjallinen selvitys opetus- ja kasvatusjohtajalle liitteenä olevalla lomakkeella.
- Oppilaan tarkastaja tai esineiden tai aineiden haltuunottaja kirjaa Wilmaan (kurinpitotoimet-välilehdelle).
- Huoltajille ilmoitettava.
- Haltuun otettu esine tai aine luovutetaan oppilaalle oppitunnin tai koulun tilaisuuden päättymisen jälkeen. Jos on todennäköistä, että häirintä oppitunnin jälkeen jatkuu, häirintään käytetty esine tai aine luovutetaan oppilaalle työpäivän päättyessä.
- Oppilaalta haltuun otettu tupakkatuote, alkoholi, teräase tai muu vaarallinen esine tai aine luovutetaan huoltajalle mahdollisimman pian.
- Vaaralliset esineet ja aineet, joita huoltajalla ei ole oikeutta pitää hallussa, luovutetaan poliisille. Huumeet, ampuma-aseet, aseiden osat, patruunat, ammuksiset ja kaasusumuttimet sekä räjähteet luovutetaan aina välittömästi poliisille.
- Ennen luovuttamista esine tai aine säilytetään lukitussa tilassa.
- Jos huoltaja ei kolmen kuukauden kuluessa nouda esinettä tai ainetta, se hävitetään.
- Esineiden ja aineiden hävittäminen ja luovuttaminen kirjataan.

3 Kasvatuskeskustelujen ja kurinpitokeinojen käyttäminen eri tilanteissa

3.1 Kasvatuksellisten ja kurinpidollisten toimien käytön periaatteet

Oppilaiden tai opiskelijoiden käyttäytymiseen puututaan ensisijaisesti pedagogisin keinoin, kuten keskustelemalla oppilaan tai opiskelijan kanssa hyvästä käyttäytymisestä. Käytössä ovat vain perusopetus- tai lukiolaissa määritellyt keinot, ja niitä arvioidaan tapauskohtaisesti oppilaan tai opiskelijan ikä ja kehitystaso huomioiden.

Alkuopetuksen oppilaiden kohdalla kirjallista varoitusta tai määräaikaista erottamista harkitaan erityisen tarkoin, ja pedagogiset keinot ovat usein ensisijaisia.

Oppilaita ja opiskelijoita kohdellaan yhdenvertaisesti ja oikeusperiaatteita noudattaen. Tapahtumat selvitetään perusteellisesti, ja oppilaalle tai opiskelijalle annetaan mahdollisuus kertoa näkemyksensä ennen seuraamuksen määräämistä.

Yhteistyö huoltajien kanssa on keskeistä. Heille tiedotetaan rikkomuksista ja heille varataan mahdollisuus osallistua kasvatuskeskusteluun sekä tulla kuulluiksi ennen kirjallisista varoituksista tai määräaikaisista erottamisista päättämistä.

3.2 Esimerkkejä teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä perusopetuksen koulussa ja niistä määrättävistä seuraamuksista

Esimerkkejä teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä perusopetuksen kouluissa ja niistä määrättävistä seuraamuksista löytyy Opetushallituksen sivuilta:

<https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/perusopetuksen-kasvatuksellisten-toimien-kurinpitokeinojen-ja>

Koulut voivat hyödyntää esimerkkilistausta huomioiden kuitenkin aina tapauskohtaisen harkinnan. Koululäsnäoloaasteisiin (myöhästyminen, luvattomat poissaolot) puututaan Kokkolan koulupoissaoloihin liittyvän toimintasuunnitelman mukaisesti. Toimintasuunnitelma on luettavissa Kokkolan kaupungin intrassa eli Horisontissa.

3.2.1 Paikalliset tarkennukset erilaisista teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä ja niistä määrättävistä seuraamuksista vuosiluokilla 7-9

Tässä luvussa määritellään joitakin Kokkolan perusopetuksen vuosiluokkia 7-9 koskevia paikallisia tarkennuksia, jotka täydentävät yllä mainittuja Opetushallituksen listaamia esimerkkejä teoista ja laiminlyönneistä, niiden käsittelystä sekä niistä määrättävistä seuraamuksista.

Vilppi

- Opettaja keskustelee oppilaan kanssa ja selvittää epäiltyä lunttaamista tai muuta vilppiä, esim. tekoälyn käyttämistä luvatta.

- Koe- tai muun suorituksen hylkääminen.

Oleskelu ja liikkuminen

- Jos oppilas poistuu järjestyssääntöjen vastaisesti koulun alueelta, määrätään hänelle kasvatustalkut tai jälki-istunto koulun oman käytännön mukaan.

Väkivalta ja kiusaaminen

- Perusopetuksen kouluissa tapahtuneissa väkivalta- ja kiusaamistilanteissa noudatetaan Kokkolan väkivallan, kiusaamisen, häirinnän ja syrjinnän vastaista toimintamallia ja KiVa Koulu -ohjelmaa. Toimintamalli ja suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä ovat luettavissa Kokkolan kaupungin kotisivuilla ja intrassa.

4 Lähteet

Lukiolaki 2018/714. Annettu Helsingissä 10.8.2018.

Perusopetuslaki 1998/628. Annettu Helsingissä 21.8.1998.

Opetushallitus 2026: Perusopetuksen kasvatuksellisten toimien, kurinpitokeinojen ja turvaamistoimien suunnitelma. Luettu 16.2.2026 <https://www.oph.fi/fi/teemat-ja-kehittaminen/perusopetuksen-kasvatuksellisten-toimien-kurinpitokeinojen-ja>

5 Liitteet

Toimenpidetaulukko

Muokattavat lomakepohjat (erilliset tiedostot):

Kirjallinen selvitys määräaikainen erottaminen

Kirjallinen selvitys voimakeinojen käyttämisestä

TYÖRAUHAOHJEISTUS

2026

TOIMENPIDE	LAKI	MÄÄRÄÄ	OPPILAAN KUULEMINEN	HUOLTAJAN KUULEMINEN	ILMOITUS HUOLTAJILLE	KIRJALLINEN PÄÄTÖS	VALITUS-OIKEUS	PÄÄTÖSPOHJA /LOMAKE	KIRJAUS WILMAAN (TAI PRIMUKSEEN)
Kasvatus-keskustelu	POL	opettaja tai rehtori		tilanteen mukaan	X				X
Siivousvelvoite	POL	opettaja tai rehtori			X				X
Kotitehtävien teettäminen	POL	opettaja			X				X
Jälki-istunto	POL	opettaja	X		X				X
Kirjallinen varoitus	POL, LL	rehtori	X	X	X	X	X		Kirjaaminen Primukseen tai Wilmaan.
Määräaikainen erottaminen	POL, LL	jaosto	X	X	X	X	X	X	
Oppilaan määrääminen poistumaan	POL, LL	opettaja tai rehtori			X				X
Oppilaan poistaminen luokasta tai tilasta	POL, LL	opettaja tai rehtori			X				X
Opetukseen osallistumisen epäminen	POL, LL	rehtori			X				X
Esineiden tai aineiden haltuunotto	POL, LL	opettaja tai rehtori			X				X
Tavaroiden tarkastaminen	POL, LL	opettaja tai rehtori			X				X